

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

A Magyar Szállodaszövetség kérésére összeállította:

Fogyatékosügyi Kommunikációs Intézet – www.fokom.hu

Ajánlásunk elsődleges célja az akadálymentes környezet kialakítására irányuló munkák tervezése és kivitelezése során teljes mértékben érvényesíthető szempontrendszer létrehozása úgy, hogy valamennyi fogyatékosági csoport érdekét szolgálja, megvalósítva a szállodák által nyújtott szolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférését és használatát. Továbbá a legkorszerűbb elektronikai eszközök használatán alapuló, de a hagyományos kommunikációs és információs eszközöket is bőségesen felhasználó infokommunikációs technika lehetőségeinek megismerése annak érdekében, hogy valamennyi fogyatékos vendég akadálymentesen hozzáférhessen a szálloda kínálta szolgáltatásokhoz.

1. Törvényi háttér

A fogyatékos személyek és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, majd a 2003. évi CXXV. törvény és a 2007. évi XCIL. évi törvény jelentős mértékű szemléletváltást hozott. Az alapvetően középületekre értelmezhető és elsősorban a mozgáskorlátozott személyek szükségleteire figyelő akadálymentesítési kötelezettséget a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés egészítette ki.

Az 1998. évi törvény szerint: a közszolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető; továbbá az az épület, amelyben a közszolgáltatást nyújtják, mindenki számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók, és a szolgáltatások egyformán igénybe vehetők.

Hazánkban az előírások nem választják külön az elektromos és az önhajtós kerekesszékek közlekedők környezeti igényeit. Az elvárások egyformán vonatkoznak mindkettőjükre.

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

2. Fizikai akadálymentesítés

2.1. Épületen kívüli közlekedés

- Az épület bejárata közelében (legfeljebb 50 m-re a bejárattól) akadálymentes parkolót szükséges kialakítani, és azt a KRESZ szerinti közúti jelzőtáblával és/vagy útburkolati felfestéssel meg kell jelölni. Mérete a normál parkolóhely mérete (2m) és a kiszállást biztosító plusz 1,5m-es sáv, a hossza legalább 5,5m.
- A bejárat lehetőleg szintkülönbség nélkül legyen megközelíthető. Ha ez nem lehetséges, akkor 0,175m-ig 8%-os, e fölött 5%-os leejtéssel kell kialakítani.
- A rámpa/lejtő csúszásmentes felületű legyen, kerékvető szegéllyel és korláttal 0,7m és 0,95m magasságban. A rámpát/lejtőt a csapadék ellen védő tetőzettel, burkolattal, ezek hiányában járófelületét csúszásmentes (pl. érdesített) burkolattal kell ellátni. A rámpa kezdeténél és végénél 1,5m x 1,5m-es pihenőre van szükség. Amennyiben a rámpa 0,5m-nél nagyobb szintkülönbséget hidal át, szintén 1,5m-es pihenőt kell beiktatni. Egy leejtő kar nem lehet hosszabb 9m-nél.

2.2. Épületen belüli közlekedés

- Az ajtók szabad nyílásszélessége legalább 0,9m lehet, és az ajtó előtt is biztosítani kell az 1,5x1,5m-es szabad területet. Előírás még a belső folyosó minimum 1,2m szélessége és a legalább 2,2m belmagassága.
- A lépcsők éleit kontrasztos színű csíkkal kell megjelölni. A szintkülönbségek, szintváltások előjelzésére a lépcső és a járófelület színétől eltérő színű, csúszásmentes ragasztott vagy festett csíkok, kontrasztos burkolati elemek, betétek használhatók. Szabadtéren csak víz- és fagyálló, csúszásmentes járólapok, burkolati elemek, betétek és rátétek alkalmazhatók sík vagy vezetóbordás kivitelben.
- Az épületen belüli közlekedési útvonalakon (szélfogókban, fogadó- és előterekben, folyosókon, előadó- és más közösségi terekben stb.) ki kell alakítani a járófelületekbe/re épített optikai és taktilis felületű vezetősávot. Ennek anyaga lehet ragasztott kemény szőnyegcsík vagy gumiszalag, kő, műkő vagy betonlap, (kopásálló burkolati elem), illetve egyéb, anyagában, színben és felületminőségben a környezetétől láttással, tapintással, vagy kopogtatással (lábbal vagy fehérbottal) jól elkülöníthető anyag, Színe erősen kontrasztos legyen, mert így a gyengénlátóknak is sokat segíthet.
- A vezetősáv járásirányra merőleges mérete, szélessége 0,6m, kiemelkedése maximum 0,05m lehet. A vezetősáv szélessége útszűkületekben (pl. átjárókban, ajtóknál) legfeljebb 0,4 +/-1 m-ig csökkenthető, mindkét oldalról 0,6m hosszúságú, szimmetrikusan szűkülő/bővülő, ék

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

alakban kialakított szakaszokkal. (A fallábazat folytonos festése is hordoz segítő információt az épületen belüli közlekedéshez, azonban burkolati vezetősávként nem fogadható el, azt nem váltja ki, csak kiegészíti.)

- A lépcsők és lejtők mellett folyamatos, megszakítás nélküli korlátot kell felszerelni, amely a pihenők szakaszaiban sem ér véget. Ezek a környező burkolatok színétől való kontrasztos színre festése is fontos. A korlát nyújtson tájékoztatást a szint- és irányváltoztatásokról.
- A felvonók sík nyomógombjainak kicserélése fontos a síkból kiemelkedő számokkal és jelképekkel ellátott nyomógombokra. A nyomógombok mellé Braille-feliratú (pontírásos) kiegészítő felületet kell felszerelni. A nyomógombotabló elhelyezése feleljen meg az akadálymentes felvonókra vonatkozó egyéb előírásoknak. A felvonók ajtajánál és belsejében világító, menetirány és szintjelző rendszert kell beszerezni, amelyet ki kell egészíteni az ugyanezen adatokat hangosan közlő tájékoztató berendezéssel. A felvonókabin legalább 1,1m x 1,4m méretű legyen.

2.3. WC, fürdőszoba

- A WC legalább 2,1m x 2,1m nagyságú legyen, a WC előtt legalább 1,5m x 1,5m-es körfordulási lehetőségnek meg kell lennie. A WC-csésze elhelyezésére előírás, hogy mindhárom irányból megközelíthető legyen. Mindkét oldalán felhajtható kapaszkodót kell elhelyezni. A WC-ülőke magassága 0,46-0,48m.
- A mosdót úgy kell elhelyezni, hogy ne akadályozza a WC megközelíthetőségét. Magassága legfeljebb 0,85 m legyen lábszabad kialakítással. A fürdőszoba kialakításánál fontos a padlóösszefolyós zuhanyzó. Sem a zuhanyzófülke, sem a fürdőkád nem megfelelő. Ügyelni kell a padlóburkolat kialakítására is, hogy az csúszásmentes legyen.

3. Infokommunikációs akadálymentesítés

3.1. Térbeli tájékozódás

A térbeli tájékozódást segítő táblákat két csoportba soroljuk céljukat tekintve: irányjelző táblák (a közlekedési irányokat jelzik) és funkciójelző táblák (az adott funkció helyét jelölik).

- Szemmagasságban elhelyezett, falra szerelt táblák a padlóvonaltól mért 1,2-1,6m között legyenek felszerelve. Ez az a magassági tartomány, amely legjobban beleesik a különböző testmagasságú és testhelyzetű használók (gyermekek, felnőttek, kerekesszékekben ülő emberek stb.) látószögébe. Ebben a magassági tartományban elhelyezett funkciójelző táblákhoz a gyengénlátó emberek is elég közel tudnak állni

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

ahhoz, hogy el tudják olvasni a kiírt információt. Tapintható információ ennek a tartománynak az alsó értékén helyezhető el megfelelően (Braille vagy domború feliratok alkalmazásával).

- Az épületben található funkciókat minden irányjelző táblán szerepeltetni kell addig, amíg az adott funkciót el nem érzük.
- Az irányjelző táblán lehetőleg ne helyezzünk el 5 sornyi-, illetve 5 darab információnál többet. Ez az az információmennyiség, amely könnyen áttekinthető, jól értelmezhető bármely használó számára.
- Az irányjelző táblákon a betűk magassága az olvasási távolságtól függ, de minimum 45 mm legyen.
- Nagyobb épületkomplexumok estében, a szöveges információ funkció-sémákkal (sematikus alaprajzokkal) is kiegészíthető. Nagyobb intézmények esetén javasolt az alaprajz alapján az intézményt funkciócsoportokra bontani (pl. nyugati szárny, keleti szárny, A épület, B épület). A fő alaprajzi csomópontokban ezekre a funkcióegységekre lehet utalás. Az adott funkciócsoportot elérve lehet további, részletesebb információkat kiírni.
- Egy épületen belül a mindig azonos helyen (horizontális és vertikális értelemben egyaránt), rendszerezetten helyezzük el a helyiségek/épületrészek funkciójelző tábláit, így azokat egyszerűbb megtalálni. A funkciójelző táblák azonos kialakításúak, stílusúak legyenek a könnyebb beazonosíthatóság érdekében.
- Az elsődleges funkciójelző táblák lehetőleg az ajtó kilincs felőli oldala melletti falszakaszon legyenek elhelyezve, így azok az ajtó nyitott állapota esetén is észrevehetőek és olvashatóak.

3.2. Előterben biztosítandó információk

- Az előterekben a bejáratától jól látható, könnyen észrevehető helyen szerepeljenek az írott információk. A vak embereknek nyújtott információszerzési lehetőség számukra egyértelműen megtalálható helyen legyen.
- Az előterekben elhelyezett áttekintő információs tábla tartalmazza a legfontosabb funkciók irányait. Több szintes épületek esetén a lépcsőház és a lift iránya is legyen jelezve, amennyiben ezek nem láthatók egyértelműen az előterben álló személy számára. Az áttekintő táblák készülhetnek vak emberek számára is kitapogatható módon, illetve Braille-felirattal is.
- Az áttekintő információs táblán javasolt az épületről sematikus alaprajzot is bemutatni, különösen nagyobb, több szintes épületek esetén. A sematikus alaprajz készülhet kitapogatható változatban is.

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

- Amennyiben a hallban recepció- vagy portáspult is található, akkor azok a bejárattól jól látható, valamint a vak emberek számára is egyértelműen megtalálható helyen legyen kialakítva. Fontos szempont lehet az indukciós hurok felszerelése a recepció pultnál, amely a recepció és a hallássérült ember közötti kommunikációt segíti.

3.3. Menekülési útvonal

- A menekülési útvonalak és a vészkijáratok mindenki számára jól látható helyen, egyértelműen legyenek jelezve. Vak emberek számára menekülés szükségessége esetén hangos információ biztosítása javasolt.

3.4. Tipográfia

- A szöveges feliratoknak gyorsan, könnyen értelmezhetőnek kell lennie, ahhoz hogy megfelelően betöltsék a funkciójukat. A táblák szöveges feliratának alapkövetelménye a jó olvashatóság, amelyeket a betű típusa, mérete és színe határoz meg leginkább.
- A szöveges feliratok legyenek rövidek, tömörek, lényegre törők, mindenki számára egyértelmű jelentéssel bírjanak.
- A szöveges feliratoknál kerüljük az idegen szavak és a mozaikszavak használatát (pl. ne jelenjen meg csak angolul a „toilet”, a „push” vagy a „danger” felirat).
- Szükség esetén a szöveges feliratok legyenek dombornyomottak, kitapinthatóak, jelenjenek meg Braille-felirattal is, illetve alkalmazzunk hangos információközlési módot is (pl. lift). A nagybetűs dombornyomott feliratok könnyebben kitapinthatóak és értelmezhetőek, mint a kisbetűs változatok.
- Információs táblákon leginkább az úgynevezett talpnélküli (sans-serif), groteszk betűtípusokkal kiírt információk olvashatók jól. Információs táblák felirataira számára megfelelő betűtípusok pl. Helvetica, Frutiger, Gill, Arial.
- A betűk méretét az olvasási távolság függvényében szükséges meghatározni.
- A feliratok határozott kontúrral készüljenek, a háttérhez képest kontrasztosan jelenjenek meg. A feliratok háttéréként homogén felületet alkalmazzunk. A feliratok legyenek jól megvilágítva.

3.5. Ügyféléterben elhelyezett számítógép

- Amennyiben az adott intézményben az ügyfelek számára is elérhető valamilyen számítógépes szolgáltatás, akkor természetesen lehetővé kell tenni annak használatát a fogyatékos személyek, ügyfelek számára is. Elérhetővé kell tenni kerekesszékből, a siketek és nagyot-hallók

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

számára el kell készíteni a fontosabb információkról a jelnyelvi változatot, valamint telepíteni kell rá a látássérült emberek számára használható képernyőnagyító és képernyő-olvasó programot. Az intézmény honlapjának akadálymentesítésével párhuzamosan ügyelni kell az ügyfélértben levő számítógépen elérhető egyéb szolgáltatások elérhetővé tételére is. Pl. ha a számítógépen valamilyen formanyomtatvány kitöltését lehet elvégezni, akkor nem elég a képernyőolvasó program telepítése: szükséges lehet a kitöltést segítő szoftver átalakítása is.

- Néhány további szempont: lehetőleg 19"-os LCD monitort kell alkalmazni, aktív hangfal szükséges, fejhallgató kimenettel, zsinóros, kényelmes fejhallgató. Hagyományos, esetleg nagygombos billentyűzet, kontrasztos billentyű-feliratozással (pl. fekete alapon fehér vagy sárga, esetleg zöld színű jelekkel). Egér, esetleg érintő képernyő, az esetleges űrlapkitöltő programot egér nélkül is lehessen kezelni.
- Windows (Win/2000/XP/Vista/7) operációs rendszer esetén bekapcsolható állapotú „Kisegítő lehetőségek” (=“Accessibility”) program készlet.

3.6. Akadálymentes honlapok

A weblapok akadálymentessége azt jelenti, hogy legyen a világháló tartalma mindenki számára, képességektől függetlenül, olvasható és érthető. Az akadálymentesség a weboldalak esetében gyakorlatilag ugyanazt jelenti, mint a kerekesszékeseknek a rámpa az épületeknél, vagy a hangjelzés a gyalogátkelőhelyek lámpájánál vagy az indukciós hurok a nagyothallók számára.

A honlapok nagyon jelentős része azonban nem használható teljes körűen a speciális szükségletű felhasználók számára, így az információk egy része elvész. Egy akadálymentes honlapot minden felhasználó képes használni, függetlenül korától, fizikai képességeitől vagy a környezettől, amiben az internetet böngészi.

Ezért a webes akadálymentesítés lényege, hogy többféle formátumban (hangzóanyagként, leírással) is használhatók és elérhetők legyenek az adott szolgáltatások: azaz a szöveges tartalmak között eligazodjon a felolvasószoftver, vagy egy-egy képhez mindig tartozzon képleírás is. Videó anyagok közzététele, on-line közvetítések esetén nagyon fontos azok feliratozása.

Akadálymentes honlap használók csoportja:

- Vak, gyengénlátó, színvak, színtévesztő, képernyős munkahelyen dolgozó, epilepsziás, monokróm eszközt, rossz kontrasztú mobiltelefont használó emberek.
- Hallássérült, hangszóróval nem rendelkező gépen vagy hangos munkahelyen dolgozó felhasználók.

TELJESKÖRŰ (KOMPLEX) AKADÁLYMENTESÍTÉSI AJÁNLÁS

- Mozgássérült, kézsérülés miatt átmenetileg akadályozott, csak billentyűt vagy csak egeret használó felhasználók.
- Értelmileg akadályozott, informatikában járatlan felhasználók, idősek, gyerekek, más kultúrából származó, a magyart idegen nyelvként beszélő emberek.
- Mobil eszközön dolgozók, elavult hardvert használó felhasználók.